

HONORÉ DE BALZAC

Kırmızı Han

HONORÉ DE BALZAC
KIRMIZI HAN

Can Klasik

Kırmızı Han, Honoré de Balzac

Fransızca aslından çeviren: Lale Arslan Özcan

L'auberge Rouge

İlk baskı: *Revue de Paris*, 1831

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Bibliothèque de la Pléiade, Tome XI,
Gallimard, 1980

© 2022, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının
yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Eylül 2022, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: İlinay Özdem

Baskı ve cilt: Özkaraçan Matbaacılık ve Ciltçilik San. ve Tic. Ltd. Şti.

Evren Mah. Gülbahar Cad. No: 62 Bağcılar / İstanbul

Sertifika No: 45469

ISBN 978-975-07-4901-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750749018

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

HONORÉ DE BALZAC
KIRMIZI HAN

ÖYKÜ

Fransızca aslından çeviren

Lale Arslan Özcan

Honoré de Balzac'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

İki Yeni Gelinin Anıları, 1983

Vadideki Zambak, 1990

Goriot Baba, 2000

Eugénie Grandet, 2001

Gizli Başyapıt, 2007

Kibar Fahişelerin İhtişam ve Sefaleti, 2012

Uzun Yaşam İksiri, 2016

Tefeci Gobseck, 2021

Çakalların Başı Ferragus, 2022

Efendi Cornélius, 2022

Bir Kır Balosu, 2022

HONORÉ DE BALZAC, 1799'da Fransa'nın Tours kentinde doğdu. Kendi adıyla yayımlanan ilk eseri *Köylü İsyanı* tarihî bir romandı. 1829-1830 yıllarında taşra yaşamına yönelen Balzac'ın *Tours Papazı* ve *Eugénie Grandet* gibi romanları basıldı. Yapıtlarını büyük bir bütün oluşturacak biçimde üç grupta tasarladı: İnsan yaşamını ve toplumu yöneten ilkeleri ele alan “Çözümleyici İncelemeler”; insan eylemini belirleyen nedenleri ortaya koyan “Felsefi İncelemeler”; bu nedenlerin sonuçlarını gösteren “Töre İncelemeleri”. *Goriot Baba*, gerçekçilik akımının başyapıtı sayılır. Balzac, bu eserlerinin tümüne Dante'yi anıştıran bir başlık koydu: “İnsanlık Komedyası”. Balzac, 1850'de Paris'te öldüğü zaman, ardında 85'i tamamlanmış, 50'si taslak halinde kalmış toplam 135 roman ve 2.000'i aşkın roman karakteri bırakmıştı.

LALE ARSLAN ÖZCAN, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Hacettepe Üniversitesi'nde Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Fransız edebiyatı ve çeviribilim doktorası yapmıştır. Edebiyat, tarih, sosyoloji ve felsefe alanında pek çok eser çevirisi bulunmaktadır. Çevirisini yapmış olduğu kitaplar arasında Jean Paul Roux'un *Türklerin Tarihi*, Mircea Eliade'nin *Dinler Tarihine Giriş*, Michel de Certeau'nun *Gündelik Yaşamın Keşfi* sayılabilir.

İçindekiler

KIRMIZI HAN	11
FACINO CANE	53

KIRMIZI HAN

Sayın Marki de Custine'e ...

Hangi seneydi bilmiyorum, Almanya'da çok geniş bir iş çevresi olan Parisli bir banker, o yıllarda tüccarların mektuplaşma yoluyla farklı yerlerden edindikleri ve uzun süre bilinmezlikte kalan şu arkadaşlardan birinin onuruna yemek veriyordu. Bu iriyarı, kuvvetli Alman Nürnberg'de adı bilmem ne olan oldukça önemli bir şirketin başındaydı. Tam bir Nürnbergli olduğunu ortaya koyan geniş bir yüze, artık iyice seyrelmiş sarı saçların çerçevelediği açık, geniş, kare bir alına sahip bu Alman, belli ki tam bir zevk ve düşünce adamıydı; özellikle de tam bir pipo meraklısıydı. Yedi istila gördükten sonra bile hâlâ bozulmayan huzur verici gelenekleriyle, onurlu insanlarıyla son derece verimli bir toprağın, asil ve arı Germen çocuklarından biriydi. Yabancı'nın gösterişsiz bir gülümsemesi vardı, özenli bir dinleyiciydi ve dikkat çekici derecede iyi bir içiciydi ve Champagne yöresinin şaraplarını Johannisberg'in saman sarısı şarapları kadar beğeniyor gibiydi. Yazarların anlatılara dahil ettikleri tüm Almanlar gibi onun da adı Hermann'dı. Yarım yamalak hiçbir şey yapamayan her insan gibi Hermann da bankerin ziyafet masasına güzelce

kurulmuş, Avrupa'ya nam salmış Alman iştahıyla yemeklere yumulmuş, *Büyük Perhiz* mutfağıyla gayet bilinçli bir biçimde ilişkisini kesmişti. Ev sahibi, misafirini onurlandırmak için kapitalist ya da tüccar birkaç yakın arkadaşını ve tatlı dilleri, samimi davranışlarıyla Alman konukseverliğiyle tam bir uyum içinde olan sevecen, hoş pek çok kadın davet etmişti. Gerçekten de, eğer siz de şahit olabiliydiniz, ki ben bu zevke nail oldum, hayatın zevkine varabilmek için ticaretle uğraşırken çıkardıkları tırnaklarını içeri çekmiş bu eğlenceli insan topluluğu karşısında banka senetlerinden nefret etmekte ya da iflaslara lanet okumakta bir hayli zorlanırdınız. İnsan sürekli kötü olamaz. Korsanların içindeyken bile insan, onların uğursuz gemilerinde kendini bir salıncakta gibi hissettiği birkaç huzurlu saat geçirebilir.

“Umarım, ayrılmadan önce Mösyö Hermann, bizi bir hayli korkutacak bir Alman masalı anlatır.”

Tatlı ikramı sırasında edilen bu sözlerin sahibi, daha önce Hoffmann'ın masallarını ve Walter Scott'ın romanlarını okuduğundan şüphe duymadığımız solgun benizli, sarışın bir genç kızdı. Baş döndürücü güzelliğe sahip bu genç kız bankerin biricik kızıydı; *gymnasium*'a kadar eğitim görmüş ve burada sahnelenen oyunlara da tutkuyla bağlanmıştı. Bu sırada konuklar, sindirme kapasitemize olan inancımızın biraz fazlaya kaçması nedeniyle enfes yemeklerin bizi sürüklediği rehabetin ve sessizliğin getirdiği mutlu bir esenlik içindeydiler. Hemen her konuk sırtını sandalyesine dayamış, bir elini masanın kenarına iliştiirmiş, diğer eliyle de dalgın dalgın önündeki yemek bıçağının altın yaldızlı sapıyla oynuyordu. Böyle bir bitiş ânına giren her yemekte kimileri bir armudun çekirdekleriyle oynar, diğerleri işaretparmağı ile başparmakları arasında bir parça ekmeği yuvarlayıp durur, âşıklar meyve parçalarıyla biçimsiz harfler oluşturur, cimriler mey-

ve çekirdeklerini sayar ve bunları bir dramaturgun ikincil rollerini sahnenin en gerisine sıraladığı gibi tabağında sıraya koyar. Son derece yetkin bir yazar olmakla beraber Brillat-Savarin'in¹ kitabında hiç kaale almadığı işte bu küçük gastronomik mutluluklardır. Yemeğin bu hoş anında artık uşaklar ortalıkta yoktur. Tatlı, çatışma sonrası bir donanma gibi dağılmış, yağmalanmış, didiklemiştir. Yemekler ev sahibesinin hizaya sokmaktaki tüm çabasına karşın masanın bilumum yerlerine dağılmıştır. Kimi konuklar da yemek odasının gri duvar pervazlarına simetrik bir biçimde asılmış tablolardeki İsviçre manzaralarının tadını çıkarmaktadır. Hiçbiri sıkılmış görünmemektedir. Güzel bir akşam yemeğinin ardından hüznülere gark olan biri görülmemiştir zaten. İnsanlar bir hayalcinin hülyalarıyla geviş getiren hayvanların tatmini arasında bu ne olduğu belirsiz huzur ânında kalmayı sever, belki de bu âna gastronominin somut hüznü demek lazımdır. Genç kızın sözleri üzerine, konuklar kendiliğinden sevgili Alman dostumuza dönmüşlerdi bile; hepsi de, ilgili olsun olmasın, güzel bir balad dinleyecek olmaktan çok memnun görünüyordu. Bu kutsal arada, bir anlatıcının sesi uyuşmuş hislerimize her zaman hoş gelir ve esrikliğin getirdiği mutluluğu teşvik eder. Hayatın sunduğu manzaraların arayışında biri olarak, bir gülümsemeyle esenlenen, mumların ışığıyla aydınlanan ve sıcak konukseverlikle al al olan bu yüzleri seyretmekten büyük keyif alırım; bu yüzlerdeki farklı ifadeler şamdanların, porselen meyve çanaklarının, meyvelerin ve kristallerin arasından çarpıcı etkiler yaratır.

Bu görüntülerle hayallere dalmışken birden tam karşımda oturan bir konuk özellikle dikkatimi çekti. Or-

1. Jean Anthelme Brillat-Savarin (1755-1826): Fransız avukat ve yazar. Asıl ününü gastronomi yazarlığına borçludur. (Ç.N.)

talama boyda, şişmanca, neşeli biriydi; borsa tellalını andıran hal ve hareketlere sahipti ve çok sıradan bir zekâya sahip gibi duruyordu öyle ki o âna kadar onu fark etmemiştim bile; zira dikkatimi çektiği sırada yüzünün ifadesi değişmiş, kuşkusuz kötü bir günün etkisiyle asılmıştı, yüzü sanki büyük bir korkuyla, alı al moru mor renk değişimlerinden geçiyordu. Neredeyse can çekişen, son nefesini vermek üzere olan birinin yüzüydü adeta. Dioramadaki insanlar gibi hareketsiz duruyordu, şaşkınlık gözleri kristal bir şişe kapağının parıltılar saçan yüzüne sabitlenmişti, ama sanki bu parıltılara değil de daha çok geleceğe ya da geçmişe dair fantastik bazı düşüncelere dalıp gitmiş gibiydi. Bu eşsiz sureti uzun bir süre inceledikten sonra kafama sorular dolmuştu: “Acı mı çekiyor? Çok mu içti acaba? Kamu fonları düşmüştü de iflas mı etti? Yoksa alacaklılarını kandırmayı mı düşünüyör?”

“Baksanıza!” dedim hemen yanımda oturan hanıma yabancının yüzünü işaret ederek. “İflasın eşliğine gelmiş bir adamın yüzüne benzemiyor mu?”

“Ah!” diye karşılık verdi komşum, “genelde daha neşelidir.” Sonra kafasını ciddi bir edayla sallayarak ekledi: “Bu iflas eder mi hiç, ederse aynı gün kırmızı kar yağar! Bir milyon değerinde toprağı var onun! Eskiden krallık ordularına tedarikçilik yapardı, oldukça ilginç, iyi bir adamdır. İkinci evliliğinin bir çıkar evliliği olduğu söylenir ancak eşini de çok mutlu etmiştir. Uzunca bir süre kabul etmek istemediği güzel de bir kızı vardır; ancak bir düelloda öldürülen oğlunu yitirince, kızını nüfusuna almak zorunda kaldı zira başka çocuğu olmadı. Zavallı kız birden Paris’in en zengin mirasçılarında biri oluverdi. Tek oğlunun ölümü bu zavallı adamı zaman zaman kendini yeniden gösteren büyük bir kedere gark etti.”

Tam bu anda tedarikçiyle göz göze geldik, bakışı öyle karanlık öyle hüznüydü ki içim titredi! Aslında

bu tek bakış tüm yaşamı özetliyordu. Ancak ifadesi birden değişti ve neşeli bir hal takındı; kristal şişe kapağını aldı ve gayriihtiyari hemen tabağının önünde duran su dolu bir sürahinin ağzına geçiriverdi ve gülümseyerek Mösyö Hermann'a döndü. Gastronomik hazlarla esirmiş olan Mösyö Hermann'ın ise kafası öyle dingin ve boştu ki hiçbir düşünce onu meşgul ediyor gibi değildi. Bir an ensesi kalın bir finansçıyı, *in anima vili*¹ bir deneye girip kehanetlerde bulunmaktan utanç duydum. Boş bir çabayla kafatası üzerine gözlemler yaptığım sırada bizim Alman burnuna bir tutam enfiye çekmiş hikâyesini anlatmaya başlıyordu. Hikâyeyi Hermann'ın anlattığı gibi sık aralıklarla ve konunun dışında anlattığı başka başka laflarla kelimesi kelimesine tekrar etmem oldukça zor. Sonuç olarak hikâyeyi kendimce, kitaplarının başına "Almancadan çeviridir" ibaresini koymayı unutan yazarların saflığıyla yazıya geçirdim, tabii Nürnberglinin hatalarına dokunmadan ve içinde şiirsel ve ilginç olan ne varsa öne çıkararak.

Düşünce ve Eylem

Fransız cumhuriyetçi takviminin yedinci yılının ilk ayının sonuna doğru, daha doğrusu şu an kullandığımız takvime göre 20 Ekim 1799'da, iki genç adam sabahın erken saatinde Bonn'dan ayrılmış ve akşamüzeri Coblentz'e birkaç kilometre mesafede, Ren'in sol yakasına kurulu küçük bir şehir olan Andernach'a varmışlardı. Bu sıralarda General Augereau'nun kumandasındaki Fransız ordusu nehrin sağ yakasını işgal eden Avusturyalılara karşı manevra yapmaktaydı. Cumhuriyet tümeninin karar-

1. (Lat.) Değersiz bir canlı üzerinde. Hayvanlar üzerinde yapılan bilimsel deneyleri tanımlamak için kullanılan Latince bir deyiş. (Ç.N.)

Balzac "İnsanlık Komedyası" isimli devasa yapıtının "Felsefi İncelemeler" bölümünde yer alan **Kırmızı Han**'ı arkadaşıını haksız bir idam cezası nedeniyle kaybeden eski bir ordu cerrahından duymuş ve kaleme almaya karar vermiştir. Dönemin çokça tartışılan idam konusuna da parmak basan eser, okuru büyük bir ahlaki çatışmayla baş başa bırakır.

Eserin yine aynı bölümünde yer alan ikinci öykü "Facino Cane" ise işlediği cinayet yüzünden idam cezasına çarptırılan ve bir tünel kazarak zindandan kaçmaya çalışırken bulduğu hazineyle yepyeni bir hayata başlayan bir adamın hikâyesini anlatır.

#kısaklasikler #fransızklasikleri #ahlak #kanlıservet #idam #parahırsı #aramızdakikatil

Kapak illüstrasyonu: İlinay Özdem

 can

 canyayinlari.com | | | canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-9901-8

9 789750 749018